

**บทบาทของพระเทพรัตนกวี(สุรินทร์ ชูตินธโร) เจ้าคณะจังหวัดเพชรบูรณ์และ
เจ้าอาวาสวัดมหาธาตุในการพัฒนาสังคม**
**The Roles Phathepruttannakrawe, Mahathat Temple, Phetchaboon Province
in Social Development**

จุไรรัตน์ บุญที่สุต*

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิจัยเรื่องบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม กรณีศึกษา พระเทพรัตนกวี (สุรินทร์ ชูตินธโร) วัดมหาธาตุ อ.เมือง จ.เพชรบูรณ์. เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์ (๑) เพื่อศึกษาบทบาทการพัฒนาสังคมตามแนวทางของพระเทพรัตนกวี (สุรินทร์ ชูตินธโร) (๒) เพื่อศึกษาการประยุกต์แนวคิดในการพัฒนาสังคมของพระเทพรัตนกวี (สุรินทร์ ชูตินธโร) ผลการศึกษาวิจัย พบว่า

๑. พระเทพรัตนกวี (สุรินทร์ ชูตินธโร) มีบทบาทในการพัฒนาสังคมในด้านต่าง ๆ นั้นเพราะพระสงฆ์มีความสัมพันธ์กับสังคมโดยใช้หลักศาสนาช่วยวางรากฐานความเจริญแก่สังคมซึ่งท่านได้พัฒนาในด้านการปกครอง การศึกษา การสงเคราะห์ การสาธารณูปการ สาธารณะสงเคราะห์ และด้านการเผยแผ่พระศาสนา เพื่อช่วยส่งเสริมให้สังคมปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนา

๒. พระเทพรัตนกวี (สุรินทร์ ชูตินธโร) มีการประยุกต์แนวคิดในการพัฒนาสังคมพบว่าท่านได้นำหลักธรรมมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ในด้านการปกครองได้อย่างเหมาะสมในการได้ปกครองคณะสงฆ์ตามระเบียบของมหาเถรสมาคม โดยถือพระธรรมวินัยเป็นสำคัญ ด้านการศึกษาได้วางรากฐานโดยส่งเสริมการศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรม ทั้งแผนกธรรม-บาลี แผนกสามัญศึกษา และระดับอุดมศึกษาโดยโรงเรียนพระปริยัติธรรมขึ้น ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้ทำการเผยแผ่หลักธรรม คำสอนของพระพุทธองค์ ด้วยการแสดง พระธรรมเทศนาในวาระโอกาสและวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและมีการจัดตั้งหน่วยและบุคลากรในการเผยแผ่โดยเฉพาะ เช่น งานพระธรรมทูต ให้การอบรมประชาชนในแต่ละโอกาสด้านการสาธารณูปการท่านได้ดำเนินการสนับสนุนการก่อสร้างถาวรวัตถุและบูรณะปฏิสังขรณ์เสนาสนะต่างๆ และด้านการสาธารณสงเคราะห์ ท่านได้ให้การสนับสนุนการก่อสร้างแก่หน่วยงานราชการ เช่น โรงเรียน สถานพยาบาล และองค์กรภาคประชาชนตามความเหมาะสม

คำสำคัญ : บทบาทของพระสงฆ์, การพัฒนาสังคม

* อาจารย์ประจำ ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

Abstract

This article is a part of the research on a Buddhist Monk in Social Development : A Case Study of Phra Thepruttanakrawee, Mahathat Temple, Phetchabun Province is a qualitative research. The research objectives are (1) to study the role and concept on a Social Development of Phra Thepruttanakrawee. (2) to study the theoretical application of Pha Thepruttanakrawee's concept of Social Development.

The results of the research are as follow:

1. Phra Thepruttanakrawee has many roles in the Social Development in many ways. As for the close relationship between the monks and community, he has many crucial roles in government, education, social welfare, public utility, public welfare and disperse the truly a properly Buddhism principles.

2. Phra Thepruttanakrawee apply the Dhamic principles -especially, the Buddhism disciplines- onto the Monk-Govern properly an regulately along to the Sangha Supreme Council of Thailand. On the educational work, he laid the foundation the education support -secularly and religiously- in the sector of Dhammic-Pali, the sector of the general education, and the sector of higher education by founding the *Paliyattidhamma*, the Buddhist sermon school. On the Dhamic dispersion, he disperse the Dhamma using a preachment on the holy-day, Moreover, he establish the unit and personnel of dispersion such as the *Dhamma Thooth*, the unit of preachment, on any opportunity. On the public utility, he support constructing the permanent structure and repairing the *Senasana*, the monks' resident. On the public welfare, he support to construct the properly public facility such as public school, public sanatorium, and people-cooperation organization.

Keywords : The Roles Played by Buddhist Monk , Social Development

บทนำ

ในสภาวะการดำเนินชีวิตของประชาชนชาวไทยในปัจจุบันที่ต้องประสบกับความเปลี่ยนแปลงในหลายๆด้าน ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ สังคม การเมืองทำให้ต้องต่อสู้ดิ้นรนมากขึ้น รวมทั้งยังต้องประสบปัญหาในการดำเนินชีวิตที่เพิ่มขึ้นด้วยซึ่งส่งผลต่อสภาวะทางจิตใจเกิดเป็นปัญหาทางจิตใจมีความเครียดสะสมมากขึ้นเมื่อสภาวะทางสังคมเป็นเช่นนี้ก็มีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการแก้ไขทั้งในส่วนของสังคม รวมไปถึงสภาวะทางจิตใจของคนในสังคมด้วย ซึ่งพระสงฆ์ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมจึงควรที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเหล่านี้ โดยพระสงฆ์สามารถใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามาช่วยพัฒนาจิตใจของคนในสังคมให้มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม มีจิตสาธารณะ อุทิศตนเพื่อสังคมที่ตนเองเป็นสมาชิกอยู่ นอกจากนี้พระสงฆ์ยังสามารถให้ความสงเคราะห์ทางจิตใจได้ด้วยแต่การดำเนินบทบาทในการแก้ไขปัญหาของสังคมการแก้ไขปัญหาสภาพจิตใจของคนในสังคมการพัฒนาจิตใจตลอดจนการเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้นมีความจำเป็นที่พระสงฆ์จะต้องเป็นผู้มีความรู้และเข้าใจในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาเป็นอย่างดีเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเข้าใจผิดเพี้ยนไปจากหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าอันจะนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องและนำมาซึ่งความเสียหายต่อสังคมส่วนร่วมในที่สุด ดังนั้นหากพระสงฆ์มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาเป็นอย่างดีแล้วย่อมสามารถมีส่วนช่วยในการพัฒนาสังคมแก้ไขปัญหาสังคมและปัญหาทางจิตใจให้กับคนในสังคมได้จากที่กล่าวมาทั้งหมดนั้นแสดงให้เห็นถึงเหตุผลความจำเป็นว่าทำไมต้องมีการศึกษาบทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์ที่มีต่อสังคมในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านพัฒนาหรือด้านการแก้ไขปัญหาต่างๆ^{๑๓๐} ซึ่งในครั้งนี้ผู้เขียนได้ทำการศึกษารายละเอียดของพระสงฆ์ผู้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาและเป็นพระสงฆ์ปฏิบัติชอบ และได้เข้ามามีบทบาทในการช่วยพัฒนาสังคม ซึ่งคำว่าพัฒนานั้นจะทำให้เจริญขึ้น ทำให้รุ่งเรือง ใช้ได้ทั้งการพัฒนาวัตถุและการพัฒนาจิตใจ เช่น การพัฒนาชุมชน การพัฒนาประเทศ การพัฒนาสติปัญญา และการพัฒนาจิต การพัฒนาจิตนั้นก็คือการภาวนา ซึ่งหมายถึงการทำให้มี การทำให้เกิดขึ้น ทำให้เจริญ การอบรมบำเพ็ญเช่น สมาธิ ภาวนา คือ การเจริญ การอบรม หรือบำเพ็ญสมาธิ^{๑๓๑} หรือการพัฒนาแบบพุทธก็คือการพัฒนาสังคมที่ก่อให้เกิดสันติสุขต้องเป็นการพัฒนาที่ถ่อมมนุษย์มุ่งให้เกิดการพัฒนาในบุคคลที่ประกอบกันเป็นสังคม การพัฒนาของบุคคลนี้ ทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า ภาวนา คือการทำให้เจริญซึ่งมีความหมายต่างจาก วัฒนธรรม ที่แปลว่า รัก การพัฒนาสังคมในทัศนะของพระพุทธศาสนา คือการทำให้สังคมนั้นมีภาวะที่เอื้อให้บุคคลมีชีวิตที่ดีงามนั้น หมายถึงชีวิตที่ไร้ทุกข์ หลุดพ้นจากความบีบคั้น รัดรั้งทั้งจากปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน สามารถที่จำกำหนดความเป็นอยู่ของตนด้วย

^{๑๓๐} โอสุริย์ อินทร์เพชร. บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม ศึกษาเฉพาะกรณีพระเทพสาครมุนี (แก้ว สุวณฺณโชโต) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยพุทธ

^{๑๓๑} พระเทพวิสุทธิทกวิ (พิจิตร ฐิตวณฺโณ). การพัฒนาจิต. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓.

สติปัญญาและความพากเพียรของตน^{๑๓๒} ดังนั้นการพัฒนาสังคมนั้นมีความสำคัญในการเพิ่มคุณภาพของคนในสังคมสามารถใช้สติปัญญาตัดสินปัญหาเกี่ยวกับตนเอง และปัญหาเกี่ยวกับส่วนรวม ซึ่งการพัฒนานี้ต้องพัฒนาที่ตนเองก่อน เพราะพื้นฐานของสังคมที่ดีจะต้องอยู่บนหลักของพระพุทธศาสนาส่วนประกอบของสังคมที่สำคัญคือมนุษย หรือคน สังคมจะดี คนที่อยู่ในสังคมนั้นจะต้องมีคุณธรรม มีศีล

ซึ่งในครั้งนี้ผู้เขียนได้ทำการศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ผู้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาและเป็นพระสงฆ์ปฏิบัติชอบ และได้เข้ามามีบทบาทในการช่วยพัฒนาสังคม ก็คือ “พระเทพรัตนกวี” เจ้าคณะจังหวัดเพชรบูรณ์และเป็นเจ้าอาวาสวัดมหาธาตุ ซึ่งการศึกษาบทบาทของพระเทพรัตนกวี นี่เป็นการเชิดชูเกียรติประวัติกับท่านด้วย ในการศึกษาบทบาทของพระเทพรัตนกวี ผู้เขียนจะขอแบ่งหัวข้อในการศึกษา ดังนี้

๑. ประวัติของพระเทพรัตนกวี

๒. บทบาทของพระเทพรัตนกวีในการพัฒนาสังคมในด้านการปกครอง

๓. บทบาทของพระเทพรัตนกวีในการพัฒนาสังคมในด้านการศาสนศึกษา

๔. บทบาทของพระเทพรัตนกวีในการพัฒนาสังคมในด้านการเผยแผ่

พระพุทธศาสนา

๕. บทบาทของพระเทพรัตนกวีในการพัฒนาสังคมในด้านสาธารณูปการ

๖. บทบาทของพระเทพรัตนกวีในการพัฒนาสังคมในด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์

๑. ประวัติของพระเทพรัตนกวีพระเทพรัตนกวี (สุรินทร์ ชุตินฺธโร) มีนามเดิมว่า สุรินทร์ แย้มสุข เกิดเมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๐ ณ บ้านเลขที่ ๓๘ หมู่ที่ ๑ ต.พยุหะ อ.พยุหะคีรี จ.นครสวรรค์ บิดา-มารดาชื่อ นายนาค และนางมณี แย้มสุข พระเทพรัตนกวี (สุรินทร์ ชุตินฺธโร) มีความใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนามาแต่เยาว์วัยด้วยการติดตามบุพการีไปเข้าวัดฟังเทศน์ ทำบุญ เมื่อเรียนจบการศึกษาระดับประถมศึกษา ออกทำงานหาเลี้ยงบิดามารดากระทั่งมีอายุครบ วัดเนินเหล็ก ต.เนินเหล็ก อ.เมือง จ.อุทัยธานี มีพระครูอุดมธรรมภาณ วัดทัพทัน ต.ทัพทัน อ.ทัพทัน จ.อุทัยธานี เป็นพระอุปัชฌาย์สามเณรสุรินทร์เป็นผู้ที่มีใจใฝ่ศึกษามุ่งมั่นเล่าเรียนพระปริยัติธรรมสามารถสอบได้นักธรรมชั้นตรี-โท และเอก ตามลำดับจนเมื่ออายุครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ ได้เข้าพิธีอุปสมบท ณ พัทธสีมา วัดเนินเหล็ก อ.เมือง จ.อุทัยธานี เมื่อวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๐๒ โดยมีพระครูอุทัยธรรมวินิจ เป็นพระอุปัชฌาย์, พระครูอุกฤกษ์ตฤกการ เป็นพระกรรมวาจาจารย์ และพระสมุห์บุญธรรม เป็นพระอนุสาวนาจารย์ หลังอุปสมบทได้ออกเดินทางไปศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ที่วัดโพธาราม อ.เมือง นครสวรรค์ และสอบได้เปรียญธรรม ๕ ประโยค รวมทั้งสอบได้วิชาชุดครูมูล จากนั้นหันมาศึกษาด้านอภิธรรม และศึกษาเพิ่มเติมพระวินัยปิฎก, พระสุตตันตปิฎกเป็นภาษาอังกฤษกับพระอาจารย์อุมานันทะ, พระอภิธรรมปิฎก ภาษาอังกฤษ กับพระอุโสภณะ พระสงฆ์ชาวพม่า

^{๑๓๒} พระไพศาล วิสาโล. ๒๕๓๓. *พุทธธรรมกับการพัฒนาสังคม*. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโกมลคีมทอง.

นอกจากนี้ ยังได้ศึกษาวิปัสสนากัมมัฏฐานกับพระอุอินทะวังสะ พระสงฆ์ชาวพม่าอีกรูป ต่อมา พระธรรมคุณาภรณ์ เจ้าอาวาสวัดโพธาราม เปิดสำนักเรียนพระปริยัติธรรม ที่วัดโกรกพระใต้ อ.โกรกพระ จ.นครสวรรค์ จึงส่งท่านไปเป็นครูสอนพระปริยัติธรรม ทั้งแผนกนักธรรมและบาลีพร้อม กับศึกษาบาลีควบไปกับการสอนด้วย จนสอบได้เปรียญธรรม ๖ ประโยค

ปัจจุบันพระเทพรัตนกวี (สุรินทร์ ชูตินธโร) สิริอายุ ๗๗ พรรษา ๕๕ ดำรงตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัดเพชรบูรณ์ และเจ้าอาวาสวัดมหาธาตุ พระอารามหลวง อ.เมือง จ.เพชรบูรณ์ วัดมหาธาตุ มีพระเจดีย์ ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์แบบสุโขทัย สูง ประมาณ ๔ วาเศษ สมเด็จพระญาณสังวร ปาติโกภิกขุ ทรงสันนิษฐานว่า วัดนี้คงสร้างมา ตั้งแต่สมัยสุโขทัย เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๐ ทางกรมศิลปากรได้บูรณะพระเจดีย์องค์นี้ ได้ขุดพบลานทองจารึกใน พระเจดีย์องค์ใหญ่ หลังพระอุโบสถ และได้นำ โบราณวัตถุที่บรรจุเจดีย์นั้นขึ้นมาด้วย มีสิ่งหนึ่งที่ได้มาพร้อมกับพระเครื่อง พระบูชา เป็นรูปช้าง รูปหมู ในท้องหมามีลานทองจารึกอยู่ ๓ แผ่น มีข้อความตามจารึกว่า "พระเจ้าเพชรบุรีเป็นลูกพระญาณรังษประติสธาแล" เขียน เป็นคำปัจจุบันได้ "พระ เจ้าเพชรบุรีเป็นลูก พระยาอันรงประดิษฐานไว้"จึงทำให้เราทราบว่"เพชรบูรณ์"แต่เดิมนั้นเป็น"เพชรบุรี"ตั้งอยู่ถนนนิกรบำรุงในเขตเทศบาลเมืองเพชรบูรณ์ เป็นวัดเก่าแก่คู่บ้านคู่เมืองจังหวัดเพชรบูรณ์ นับตั้งแต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้เสด็จดับขันธปรินิพพาน ที่เมืองกุสินาราราชธานี ตราบเทวajanถึงถวายพระเพลิงเป็นที่เรียบริยแล้ว กษัตริย์เมืองต่าง ๆ มีความประสงค์จะได้พระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธองค์ จึงพากันมายังเมืองกุสินาราเป็นเหตุให้เกิดการยื้อแย่งพระบรมสารีริกธาตุ จนในที่สุดโทณพราหมณ์ ได้ ทำหน้าที่ตัดสิน ความ และได้จัด แบ่ง พระ บรม สารีริก ธาตุ ให้โดย ยุติ ธรรม เรื่อง นี้ เป็นเหตุหนึ่ง ที่ทำให้เกิดนิยมเคารพบูชา โดยคิดว่าเมืองไหนที่มีพระบรมสารีริกธาตุ เมืองนั้นจะมีความเป็นสิริมงคลแก่ประชาชนตามความในมงคลชื่อว่าเมื่อพุทธปรินิพพานล่วงไปแล้วได้ประมาณ ๓๐๐ ปีเศษ พระสมณทูตสองรูป คือพระโสณและพระอุตตระ ได้นำพระพุทธรูปศาสนาเข้ามาเผยแผ่ในที่เขตสุวรรณภูมิ คนไทยและคนชาติอื่น ๆ ในเอเชียอาคเนย์ต่างก็ตื่นตัว และยอมรับนับถือพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ และถือคติเหมือนอินเดีย คือแต่ละประเทศจะต้องมีสิ่งที่เป็นสัญลักษณ์สำคัญ ได้แก่ พระบรมสารีริกธาตุ จึง ถือเป็น คตินิยมของคนไทยในสมัยต่อมาว่า ตรงไหนที่เป็นเมือง ตรงนั้นจะต้องมีพระบรมสารีริกธาตุประจำเมืองโดยถือว่าเป็นองค์แทนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้เป็นประมุขของพระพุทธศาสนา แต่ดูเหมือนจะมีได้เฉพาะแต่พระมหากษัตริย์ผู้ครองเมืองเท่านั้น สามัญชนหาไม่ได้ไม่ พระบรมสารีริกธาตุ เป็นของควรแก่สักการะบูชาอย่างสูง คือเป็นของสูงสุด ไม่เหมาะสมที่จะครอบครองไว้เป็นส่วนตัว จำเป็นที่จะต้องประดิษฐานไว้ ณ สถานที่อันเหมาะสมพระเกียรติ เพื่อให้เป็นที่สักการบูชาของประชาชนทั่วไปทั้งเมืองเมื่อ จะ สร้างพระเจดีย์ เพื่อประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ก็ควรที่จะต้องอยู่ในวัด จึงต้องมีการสร้างวัด ชื่อวัดก็จะต้องพิเศษกว่าวัดอื่น ๆ เพราะเป็นวัดสร้างถวายพระพุทธเจ้า และวัดดังกล่าวนี้ สมควรจะต้องอยู่ในวัง พร้อมกับให้ชื่อว่า วัดมหาธาตุ แปลว่า วัดเป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ควรแก่การสักการะบูชายิ่งใหญ่ถึงแม้บางเมือง จะมีชื่อแตกต่างกันไปบ้าง ก็ย่อมจะไม่ทิ้งความหมายเดิมเพราะอยู่ต่างเมืองที่

ห่างไกลกัน เช่น วัดมหาตุ วัดธาตุ วัดบรมธาตุ วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ เป็นต้น จึงถือว่าเป็นขัตติยประเพณีการสร้างเมือง ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นสมัยสุโขทัยเป็นราชธานีว่า จะสร้างเมืองก็ต้องสร้างวัดมหาธาตุ ที่เรียกว่า สร้างวังสร้างวัด ตรงไหนมีเมือง ตรงนั้นก็ต้องมีวัดมหาธาตุเช่นวัดมหาธาตุเมืองศรีสัชชนาลัย เมืองสุโขทัย เมืองพิษณุโลก เป็นต้นมา

เมื่อพระเทพรัตนกวี(สุรินทร์ ชูตินธโร)ได้ดำเนินงานในตำแหน่งหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ได้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพทั้ง ๕ ด้าน คือ ด้านการปกครอง ด้านการศึกษา ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณสุขและด้านสาธารณสงเคราะห์ และพระเทพรัตนกวี (สุรินทร์ ชูตินธโร) ยังเป็นพระเถระที่เลื่องลือชื่อ เป็นศูนย์รวมใจพุทธศาสนิกชนชาวเมืองเพชรบูรณ์ ด้วยความเป็นพระสุปฏิปันโน ผู้มีศีล จริยวัตรอันงดงาม กอปรด้วยเมตตาธรรมถึงการเทศนาบรรยายธรรม แจกแจงคำสอนของพุทธองค์อย่างลึกซึ้งถึงแก่นสาร เพื่อให้สาธุชนนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้อย่างง่ายดาย แม้ล่วงสู่ปัจจุฉิมวัย แต่สุขภาพพลานามัยยังมีความสมบูรณ์แข็งแรง สามารถปฏิบัติศาสนกิจได้อย่างไม่ขาดตกบกพร่อง

ประวัติการดำรงตำแหน่งทางคณะสงฆ์ และการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาของพระเทพรัตนกวี (สุรินทร์ ชูตินธโร) มีดังนี้

ในปี พ.ศ.๒๕๑๓ พระธรรมคุณาภรณ์ ได้มาเปิดสำนักเรียนปริยัติธรรม แผนกนักธรรมและบาลี ที่วัดมหาธาตุ อ.เมืองเพชรบูรณ์ หลวงพ่อได้ถูกส่งมาเป็นครูสอนที่วัดมหาธาตุ พร้อมกับสอบได้เปรียญธรรม ๗ ประโยคพ.ศ.๒๕๑๓ เป็นครูสอนพระปริยัติธรรม แผนกนักธรรมและบาลี รวมทั้งได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดมหาธาตุ และเป็นพระธรรมทูต นอกจากนี้ยังได้รับแต่งตั้งให้เป็นเจ้าคณะอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ โดยท่านได้เปิดโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ

พ.ศ.๒๕๑๔ เป็นประธานสงเคราะห์วัดที่ขาดแคลนและอยู่ในถิ่นทุรกันดาร พ.ศ.๒๕๑๕ เป็นเจ้าอาวาสวัดมหาธาตุ

พ.ศ.๒๕๒๙ ได้รับเข็มเกียรติคุณนักพัฒนาแผ่นดินธรรมแผ่นดินทองจาก พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ รัฐบุรุษและประธานองคมนตรี

พ.ศ.๒๕๓๐ ได้รับรางวัลวัดพัฒนาตัวอย่างดีเด่นจากสมเด็จพระสังฆราช พ.ศ. ๒๕๓๔ เป็นพระสังฆานุกรรักษาสังฆะวัดล้อม จากกระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ

พ.ศ.๒๕๔๐ ได้รับแต่งตั้งให้เป็นเจ้าคณะจังหวัดเพชรบูรณ์ (มหานิกาย)

พ.ศ.๒๕๔๓ ได้รับปริญญาศาสตรมหาบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จากสถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์ และผลงานทางด้านสาธารณูปการ พ.ศ.๒๕๑๘ ได้เป็นประธานก่อสร้างถนนดินลูกรัง ระยะทาง ๗ กิโลเมตร เข้าวัดพิบูลทอง ต.ห้วยสะแก อ.เมือง จ.เพชรบูรณ์ พ.ศ.๒๕๑๘ ได้ก่อสร้างเสนาสนะศาลาการเปรียญ บูรณะซ่อมแซมศาสนวัตถุและศาสนสถานที่ชำรุดทรุดโทรม ปรับปรุงให้ดีขึ้น สร้างโรงเรียนปริยัติธรรม ศาลาอเนกประสงค์ขึ้นในวัด โดยมีพระภิกษุ-สามเณรอยู่จำพรรษาปีละกว่า ๒๐๐ รูป ทุกอย่างสำเร็จสมบูรณ์ จนวัดได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นพระอารามหลวงชั้นตรี

พ.ศ.๒๕๒๓ เป็นผู้จัดทอดกฐิน (กฐินตกค้าง) นำไปทอดยังวัดที่ไม่มีผู้จองปีละ ๑๐๐ วัด โดยการชักชวนผู้มีจิตศรัทธาให้เป็นเจ้าภาพ ได้เงินถวายวัดรวมทั้งหมดกว่า ๓.๖ ล้านบาท ซึ่งเป็น

กิจกรรมที่โดดเด่นของวัดมหาธาตุ ซึ่งได้ถือปฏิบัติกันสืบมาจนถึงปัจจุบัน กลายเป็นประเพณีของวัดมหาธาตุ ด้วยเหตุนี้พระเทพรัตนกวีจึงได้รับสมญานามจากชาวบ้านด้วยความรักและศรัทธาว่า "เจ้าคุณกฐินตก" งานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตั้งแต่ ปีพ.ศ.๒๕๑๓ เป็นต้นมาพระเทพรัตนกวีได้ยึดงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นหลัก สำหรับการปกครองคณะสงฆ์ และส่งเสริมการศึกษาคณะสงฆ์ ฆราวาส เป็นต้นด้านรอง ดังนั้น ท่านจึงได้รับกิจนิมนต์ให้ไปแสดงปาฐกถาธรรมตามสถานที่ต่างๆ มากมาย เนื่องจากเป็นผู้แตกฉานในพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า และเป็นเจ้าของรายการพุทธภาษิตสะกิดใจของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ.เพชรบูรณ์ ทุกวัน ตั้งแต่เวลา ๐๖.๐๐ น. ท่านจะนำพุทธภาษิตขึ้นมาอธิบายให้ความหมายประกอบเรื่องราวต่างๆ ในชาดก จนมีผู้ฟังติดตามกันเป็นจำนวนมาก จนได้รับการยกย่องให้เป็นพระธรรมนิเทศก์ ที่แสดงธรรมและอรรถาธิบายธรรมได้อย่างดียิ่ง

ในสวามของลำดับสมณศักดิ์ พ.ศ.๒๕๑๗ ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญในราชทินนามที่ พระศรีพัชโรดมพ.ศ.๒๕๔๓ ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะชั้นราชที่ พระราชพัชรภรณ์ ลำสุด ในวาระมหามงคลวันเฉลิมพระชนม พรรษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ๕ ธันวาคม ๒๕๔๑ ท่านได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะชั้นเทพที่ "พระเทพรัตนกวี" กล่าวได้ว่าท่านเจ้าคุณเป็นพระราชาคณะชั้นเทพรูปแรกของชาวจังหวัดเพชรบูรณ์ พระเดชพระคุณหลวงพ่อดำได้ปรารภให้ฟังว่า ตั้งแต่มาอยู่เพชรบูรณ์ยังไม่ได้หยุดทำงานเลย ทำงานหลายด้าน ทั้งงานด้านปกครอง ด้านสาธารณูปการ ศึกษาสงเคราะห์ สาธารณสงเคราะห์ และคงจะทำต่อไปเท่าที่สังขารจะเอื้ออำนวย

๒. บทบาทของพระเทพรัตนกวีในการพัฒนาสังคมในด้านการปกครองคือ ท่านได้ดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าคณะจังหวัดเพชรบูรณ์และเจ้าอาวาสวัดมหาธาตุ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้ใช้อำนาจในการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปทั้ง ๕ ด้าน คือ ด้านการปกครอง ด้านการศึกษา ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณูปการและด้านสาธารณสงเคราะห์ไปด้วยความเรียบร้อย โดยอาศัยอำนาจพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ โดยแบ่งการดูแลคณะสงฆ์ภายในจังหวัดเพชรบูรณ์ได้ ซึ่งได้ให้ความสำคัญกับการทำงานร่วมกับเจ้าอาวาสทุกวัดตลอดถึงพระภิกษุและสามเณรในจังหวัดเพชรบูรณ์และยังให้ความสำคัญในการติดต่อกันอย่างใกล้ชิด และจะรู้จักกันเป็นอย่างดีเพราะมีการติดต่ออย่างเป็นกันเองของพระภิกษุสามเณรในวัดวาอารามต่างๆ ก็มีความรู้สึกคุ้นเคย ถ้าพูดกล้าแสดงความคิดเห็นกันอย่างเปิดเผย มีความผูกพันทั้งทางด้านจิตใจและความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในการปกครองของท่านนั้นจะอาศัยการใช้อำนาจในการปกครองของพระราชบัญญัติคณะสงฆ์^(๑๓๓) ดังนี้

๑. ระดับตำบล มีเจ้าคณะตำบล ทำการปกครองดูแลคณะสงฆ์ภายในตำบลนั้นๆ

^(๑๓๓) พระราชบัญญัติคณะสงฆ์พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ หมวด ๓

๒. ระดับอำเภอ มีเจ้าคณะอำเภอ ทำการปกครองดูแลคณะสงฆ์ภายในอำเภอนั้น ระดับจังหวัด มีเจ้าคณะจังหวัด ทำการปกครองดูแลคณะสงฆ์ภายในจังหวัดเพชรบูรณ์ทั้งนี้ ผู้ที่ทำการปกครองคณะสงฆ์ทั้งระดับตำบล อำเภอ และจังหวัดนั้น เรียกว่า พระสังฆาธิการโดยพระสังฆาธิการมีหน้าที่ในการปกครองและบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย โดยพระสงฆ์ผู้ที่จะดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการในจังหวัดเพชรบูรณ์ต้องผ่านการอบรมหลักสูตร “ป.บ.ส.” หรือ ประกาศนียบัตรหลักสูตรกิจการคณะสงฆ์ก่อน ดังนั้น พระสังฆาธิการในจังหวัดเพชรบูรณ์จึงสามารถทำการปกครองดูแลคณะสงฆ์ภายในจังหวัดเพชรบูรณ์ให้เป็นไปโดยความเรียบร้อยไม่ประสบปัญหาในการปกครองดูแลคณะสงฆ์แต่ประการใด คณะสงฆ์ในจังหวัดเพชรบูรณ์จึงล้วนปฏิบัติพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด

๓. บทบาทของพระเทพรัตนกวีในการพัฒนาสังคมในด้านการศาสนศึกษาในด้านการศาสนศึกษาวัดมหาธาตุได้จัดให้มีโรงเรียนสอนพระปริยัติธรรม ทั้งแผนกพุทธธรรม และแผนกภาษาบาลีให้แก่วิษยสามเณรตามหลักสูตรของคณะสงฆ์ ดังนี้

๑. นักรธรรม (ตรี , โท, เอก)

๒. บาลี (เปรียญธรรม ๙ ประโยค)

๓. ปริยัติสามัญ (ระดับมัธยม ๑ - ระดับมัธยม ๖)

นอกจากนี้แล้วพระเทพรัตนกวี (สุรินทร์ ชุตินธโร) ยังได้ส่งเสริมให้พระภิกษุสงฆ์ที่สนใจด้านการศึกษาศาสนาสามารถศึกษาต่อได้ในวัด ๒ ระดับ คือ

๑.มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร)

๒.ประกาศนียบัตรหลักสูตรกิจการสงฆ์ (ป.บ.ส.)

ซึ่งการศึกษาพระปริยัติธรรมมีความสำคัญเพราะเป็นรากฐานแห่งการดำรงอยู่ของพระพุทธศาสนา เนื่องจากการศึกษาที่เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าซึ่งมีประโยชน์ต่อพระศาสนา เพราะเป็นการผลิตและพัฒนาพระภิกษุสามเณรให้มีศักยภาพสามารถนำประโยชน์เกื้อกูลมาให้ทั้งแก่ตนเองและแก่บุคคลอื่นเป็นการสร้างสรรค์ชีวิตและสังคมให้ดีขึ้น นอกจากนี้การศึกษาพระปริยัติธรรม ยังเป็นการฝึกฝนให้ผู้ศึกษาดำเนินชีวิตที่ถูกต้องตามหลักไตรสิกขาเป็นการ ฝึกให้มีการดำเนินตามมรรคแห่งการดำเนินชีวิตทั้งหมด และการดำเนินชีวิตของเราอยู่การศึกษา

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า พระเทพรัตนกวี (สุรินทร์ ชุตินธโร) ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการศึกษาจึงได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้คณะสงฆ์ภายในจังหวัดเพชรบูรณ์ได้มีโอกาสได้รับการศึกษาในระดับต่างๆ ตามสมควรซึ่งการพัฒนาที่แท้จริงในทางพุทธธรรมจะต้องเอื้ออำนวยให้แต่ละคนตระหนักถึงสายสัมพันธ์ที่ตนมีต่อสังคมและธรรมชาติ อันจะต้องเกื้อกูลปัจจัยแวดล้อม โดยไม่เอาผลประโยชน์ส่วนตนเป็นเกณฑ์ ฉะนั้นการพัฒนาจึงต้องมีธรรมะเป็นพื้นฐาน อำนวยให้เกิดคุณค่าในทางมนุษยธรรม

๔. บทบาทของพระเทพรัตนกวีในการพัฒนาสังคมในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในโอกาสสำคัญ รวมทั้งวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา วัดมหาธาตุจะจัดให้พุทธศาสนิกชนมีโอกาสนในการเข้าวัดทำบุญ ฟังพระธรรมเทศนา เช่น วันพระ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา เป็นต้น

นอกจากนี้วัดมหาธาตุโดยพระเทพรัตนกวี (สุรินทร์ ชูตินธโร) ยังได้จัดให้มีการอบรมศีลธรรมโดยมีการจัดตั้งหน่วยวิทยากรอบรมศีลธรรมเพื่อจัดอบรมศีลธรรมให้กับองค์กรต่างๆ ที่มานิมนต์ทางวัดให้ช่วยอบรมศีลธรรมให้กับบุคลากรในองค์กร

๕. บทบาทของพระเทพรัตนกวีในการพัฒนาสังคมในด้านสาธารณูปการ ในการพัฒนาสังคมด้านการสาธารณูปการ คือ พระเทพรัตนกวี (สุรินทร์ ชูตินธโร) ได้สร้างสาธารณูปการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นถนนหนทาง เสนานะ ศาลาการเปรียญ ตลอดจนการบูรณะซ่อมแซม ศาสนวัตถุ และศาสนสถานที่ชำรุดทรุดโทรมให้ดีขึ้น

นอกจากนี้พระเทพรัตนกวี (สุรินทร์ ชูตินธโร) ยังได้สนับสนุนให้เจ้าคณะอำเภอ, เจ้าคณะตำบล ให้มีการจัดสาธารณูปการในเขตอำเภอหรือตำบลของตนด้วย ซึ่งบางวัดได้มีการจัดให้มีโรงเรียนเด็กเล็กหรือโรงเรียนอนุบาล โดยได้นำปัจจัยที่ญาติโยมทำบุญ ทั้งกฐิน ผ้าป่ามาสร้างโรงเรียน เพื่อให้ความรู้การศึกษาแก่เด็กและเยาวชนในเขตพื้นที่อำเภอเมืองเพชรบูรณ์

๖. บทบาทของพระเทพรัตนกวีในการพัฒนาสังคมในด้านการสาธารณสงเคราะห์ การพัฒนาสังคมด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระเทพรัตนกวี (สุรินทร์ ชูตินธโร) ได้ให้การช่วยเหลือประชาชนทั่วไปที่ประสบกับปัญหาภัยธรรมชาติต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการให้ที่พักอาศัย โดยใช้ศาลาการเปรียญของวัด ตลอดจนท่านได้สงเคราะห์คนชรา และคนพิการอีกด้วย

สรุปผล

จากการศึกษาบทบาทของพระเทพรัตนกวี เจ้าคณะจังหวัดเพชรบูรณ์และเจ้าอาวาสวัดมหาธาตุในการพัฒนาในด้านต่างๆ สามารถสรุปได้ว่า

พระเทพรัตนกวีได้มีบทบาทในการพัฒนาสังคมในด้านต่างๆ ทั้งนี้เป็นไปตามหน้าที่ของพระสงฆ์ ซึ่งมียุ ๖ ประการ คือ ๑. หน้าที่ด้านการปกครอง ๒. หน้าที่ด้านการศึกษา ๓. หน้าที่ด้านการสงเคราะห์ ๔. หน้าที่ด้านการสาธารณูปการ ๕. หน้าที่ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ๖. หน้าที่ด้านการเผยแผ่พระศาสนา กล่าวโดยสรุปเมื่อพิจารณาบทบาทการพัฒนาของหลวงพ่ในแต่ละด้านสามารถสรุปได้ดังนี้

๑. ด้านการปกครองคณะสงฆ์

พระเทพรัตนกวี (สุรินทร์ ชูตินธโร) ได้ปกครองดูแลคณะสงฆ์ของจังหวัดเพชรบูรณ์ให้มีความสงบเรียบร้อยได้เป็นอย่างดีตามระเบียบของมหาเถรสมาคมโดยถือพระธรรมวินัยเป็นสำคัญ ไม่มีการร้องเรียน หรือมีการกระทำผิดละเมิดวินัยสงฆ์แต่ประการใด ทั้งนี้พระเทพรัตนกวี (สุรินทร์ ชูตินธโร) ได้อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์เป็นหลักในการปฏิบัติหน้าที่และใช้หลักเมตตาธรรมในการปกครองพระภิกษุและสามเณรในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์

๒. ด้านการศึกษา

พระเทพรัตนกวี (สุรินทร์ ชูตินธโร) ได้ให้การสนับสนุนส่งเสริมการศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรมของภิกษุและสามเณรในวัดมหาธาตุ จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยจัดให้มีโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม – บาลี แผนกสามัญศึกษา และระดับอุดมศึกษา รวมทั้งยังส่งเสริมการศึกษาของฝ่าย

ฆราวาส โดยการจัดให้มีคณะสงฆ์ไปประจำตามโรงเรียนต่างๆ ประมาณ ๓๐๐ กว่าโรงเรียนเพื่อเป็นการให้การศึกษาแก่นักเรียน เป็นต้น

๓. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

พระเทพรัตนกวี (สุรินทร์ ชูตินธโร) ได้ให้การสนับสนุนและส่งเสริมการเผยแผ่พระศาสนาอย่างเต็มความสามารถ โดยทำการเผยแผ่หลักธรรม คำสอนของพระพุทธองค์ ด้วยการแสดงพระธรรมเทศนาในวาระโอกาสและวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาต่างๆ เช่น การแสดงธรรมออกอากาศทางสถานีวิทยุช่วงเช้า วันมาฆบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา เป็นต้น และได้จัดตั้งหน่วยหรือบุคลากรเพื่อทำหน้าที่ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยเฉพาะ เพื่อให้การอบรมประชาชนในแต่ละโอกาสอีกด้วย

๔. ด้านการสาธารณูปการ

พระเทพรัตนกวี (สุรินทร์ ชูตินธโร) ได้แสดงบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม ด้านสาธารณูปการ โดยได้ทำการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ ศาสนสถานของวัดมหาธาตุ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ไม่ว่าจะเป็นโบสถ์ วิหาร ศาลาการเปรียญ เป็นต้น รวมทั้งยังสงเคราะห์วัดที่ขาดปัจจัยในจังหวัดเพชรบูรณ์

๕. ด้านสาธารณสงเคราะห์

พระเทพรัตนกวี (สุรินทร์ ชูตินธโร) ได้แสดงบทบาทในการพัฒนาสังคมด้านสาธารณสงเคราะห์ โดยให้การสนับสนุนด้านก่อสร้างถาวรวัตถุแก่หน่วยงานราชการ เช่น โรงเรียน สถานพยาบาล และสงเคราะห์ต่อผู้ที่ตกทุกข์ได้ยาก ผู้ได้รับความเดือดร้อนจากภัยพิบัติต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นอัคคีภัยหรือวาตภัย หลวงพ่อได้ช่วยเหลือโดยให้วัดมหาธาตุเป็นที่พักพิง เป็นที่พักนักพักอาศัย เป็นต้น

บรรณานุกรม

นายไอศูรย์ อินทร์เพชร. บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม ศึกษาเฉพาะกรณีพระเทพ
 สาครมณี(แก้ว สุวณฺณโชโต)มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยพุทธ
 พระราชบัญญัติคณะสงฆ์พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติ
 คณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕,
 พระเทพวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณฺโณ). การพัฒนาจิต. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏ
 ราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓
 พระไพศาล วิสาโล. พุทธธรรมกับการพัฒนาสังคม. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิโกลมคิมทอง.
 ๒๕๓๓.